

להבות אש קודש

לקט מתורתם של קדושי ושרידי השואה פרשת אחרי מות קדושים

פרשת אחרי מות¹

המשכן במדבר בכל יום היה בבחינת יום הכפורים

בזאת יבא אהרן אלהקדש כפר כדבאר להטאת ואיל לעלה (ויקרא ט"ז ג')

הרב אהרן לווין זצ"ל הי"ד מבאר בספרו הדרש והעיון בפרשתנו וזלה"ק:

עיין במדרש רבה כאן [כ"א ז']: אמר הקב"ה למשה, לא כשם שאתה סבור כו' אלא בכל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס, רק שיכנס בסדר הזה. והיינו דאחרון גם בשאר ימות השנה היה רשאי לכנס לפני ולפנים, רק שעליו היה לעשות כסדר יום הכפורים, ועיין למעלה במאמר... שהבאתי בשם הגר"א דרך אחרון לבדו היה רשאי לכנס בכל עת לקודש הקדשים אם היה עושה כסדר יום הכפורים, אבל הכהנים הגדולים הבאים אחריו, לא היו רשאים לכנס לקודש הקדשים רק ביום הכפורים ולא בשאר ימות השנה, אפילו אם היו עושים כסדר יום הכפורים, וכ"כ [וכן כתב] גם המגן אברהם בזית רענן על הילקוט² בפרשתנו. ויש להבין מדוע באמת היה רשאי אהרן לכנס בכל עת שהיה רוצה אל הקודש, אם היה עושה כסדר יום הכפורים, כיוון שלא היה מחובת היום איך היה רשאי לכנס, וגם אם אהרן רשאי לעשות כן מדוע אך לו לבדו היה הזכות הזה, ומדוע הכהנים הגדולים הבאים אחריו לא היו רשאים לעשות כן, ולכנס אל הקודש בכל עת שרצו, אם היו עושים כסדר יום הכפורים.

ונראה לי בזה השערה נמרצה ורעיון נכבד עפ"י דברי הספורנו³ בפירושו על התורה (ויקרא כ"ד ב') שכתב על מה שנאמר שם במקרא שאהרן יערוך את הנרות, וזה לשונו:

יערך אותו אהרן, אעפ"י שהיתה הדלקת הנרות וכן קטורת התמיד, כשרה בכהן הדייט לדורות, כפי מה שקבלו ז"ל, מכל מקום נאמר בשניהם אהרן, כי אמנם כל ימי המדבר היה ענין המשכן בכל יום כענינו לדורות ביום הכפורים, שנאמר בו (שם ט"ז ב') כי בענן אראה על הכפרת, וזה כי בכל ימי המדבר נאמר (שמות מ' ל"ח) כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו, ולכן היה מן הראוי שיהיו מעשה הקטורת והדלקת הנרות בו הנעשים בפנים נעשים ע"י כהן גדול, כמו שנעשים לדורות ביום הכפורים [עכ"ל הספורנו]. הרי שבמשכן היה כל השנה בבחינת יום הכפורים, ולכן היה אהרן רשאי לכנס אל הקודש גם בשאר ימות

¹ עריכת הגליון הלמוד בו לקיים מצות בוראי. ולעילוי נשמות הורי היקרים אודים מוצלים מאש, אבי מורי ר' מנחם אהרן ב"ר טוביה נלב"ע עש"ק פרשת אמור, ט"ז באייר תשס"ד, אמי חוה בת ר' יהודה ז"ל. חותני הרב מנחם ב"ר יצחק (חבה), אשתו זהבה בת רבקה, בנם יצחק משה. הרב חיים קלמן ב"ר נתן נטע שלג זצ"ל. אהובה לאה בת הרב שמעון יבלחטו"א קלרמן, הרב יחזקאל ב"ר אפרים שמואל (ריבל) ז"ל, אשתו פייגא סוסה בת ר' יעקב זאב (אחות אבי) נלב"ע בט"ז באייר תשל"ו, ז"ל אודים מוצלים מאש נפטרו ללא זשי"ק.

² בעל המגן אברהם על השו"ע כתב פירוש על הילקוט שמעוני בשם זית רענן.

³ ראה במהדורת הרב יהודה קופרמן זצ"ל לספורנו (בנוסף למהדורתו המיוחדת ל"משך חכמה") הערה ארוכה בדברי הגר"א בענין זה. דברי הגר"א מובאים ברד"ל לויקרא רבה כ"א ז' וכן בחכמת אדם סוף הלכות אבילות, שאהרן הכהן היה יכול להכנס לקדש הקדשים כל אימת שרצה ע"י סדר העבודה של (ויקרא ט"ז) בפשוטו של מקרא דהיינו שלש טבילות וששה קידושים של ידים ורגליים, ולא חמש טבילות ועשרה קידושי ידים ורגליים שהיא עפ"י קבלת חז"ל שפסוק כ"ג אינו במקומו. עיי"ש באריכות בדברי הרב קופרמן.

השנה, אם עשה כסדר יום הכפורים, כיוון שכל יום היה אז בבחינת יום הכפורים, ולכן היה רשאי לכנוס בכל יום כמו ביום הכפורים, אבל הכהנים הגדולים הבאים אחריו, אחרי שכלו ימי המדבר שאז לא היה עוד שאר ימים ג'כ בבחינת יום הכפורים, לא היה שום סכרא שיהיו רשאים לכנוס בשאר ימות השנה אל הקודש, אפילו אם היו עושים כסדר יום הכפורים, וע"כ אה"נ [ועל כן אי הכי נמין] דלא היו רשאים לכנוס רק ביום הכפורים, אבל לא בשאר ימות השנה, אף אם היו עושים כסדר יום הכפורים, והענין נפלא. עכ"ל הרב אהרן לווין⁴ זצ"ל הי"ד.

היהודי צריך לעשות מעשיו הטובים בהסתר

וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל ... וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמּוֹ וְכָסְפוֹ בְּעֵפֶר (ויקרא י"ז ג)

פסוק זה מבאר הרב משה יחיאל אלימלך האדמו"ר מלברטוב⁵ זצ"ל הי"ד בספרו עה"ת ויאמר משה בפרשתנו וזלה"ק:

יש לרמוז בענין כיסוי הדם, כי הדם רומז על תאוות כידוע, ושפיכות הדם ע"י שחיטה רומז על הזוכה את יצרו ומשבר התאוות, ועפר רומז על שפלות, והיינו: אף מי שזוכה לנצח יצרו ולהשליך התאוות ארצה, בכל זאת לא יהיה זה המעשה ניכר ועושה רושם בעיניו כי יתנאה בזה, אך יכסה זאת בבחינת 'עפר' היינו שיהיה בשפלות כזו כאילו עדיין לא שחט ליצרו, שלא יהיה ניכר בו שום רושם שלא ירגיש בעצמו... ויהיה לנגד עיניו מה שעשה דבר גדול, כי אם יכסה הכל בשפלות. עכ"ל האדמו"ר מלברטוב.

⁴ הרב אהרן לוין זצ"ל הי"ד (י"ד במרחשון תר"מ – ו' בתמוז תש"א) מגדולי מנהיגי יהדות פולין. ממיסדי אגודת ישראל בפולין. חבר ב'סיים' הפולני (ללמדנו על אישיותו הנערצת והגדולה) למד אצל אביו וכן אצל סבו (מצד אמו) רבי יצחק שמלקיס (בעהמ"ח בית יצחק על חלק או"ח בשו"ע) חיבר ספרים ביניהם: הדרש והענין עה"ת (ממנו הובאו הדברים לעיל), ברכת אהרן על מסכת ברכות, שו"ת אבני חפץ. ראשית כהונתו ברבנות היתה בעיר סאמבור שמנתה כעשרת אלפים יהודים. בחירתו בגיל עשרים וחמש הדהימה את כל גליציה, באשר ביחס לגודלה וגדוליה שהיו בה, היתה זו חדשה מרעשה. בדרשתו הראשונה לכהונת רבנות שנמשכה כארבעים שנה עד העלותו בסערה השמימה בשואה, הביא דברי מדרש תנחומא (וישלח) שלשה דברים עתיד אליהו להעמיד להן לישראל: צנצנת המן, צלוחית של שמן המשחה וצלוחית מים ויש אומרים אף מקלו של אהרן. בארבעה דברים אלו, אמר, מתבלטים ענפי פעולתו של הרב, צנצנת המן זו עסקנותו זוהי עסקנותו וטובתו של לטובת העניים שהוא מביא להם את ה'מן'. צלוחית שמן המשחה הוא סמל פעולתו בשדה החינוך כמורה העם המשוח בשמן התורה. צלוחית המים היא סימון למעשי הרב המטהר את עדתו במי חטאת ומורה הדרך הישרה. מקלו של אהרן, זה סמל השלום שכל רב צריך לשאוף לו כבסיס נאמן למעמדו בקהילה. הוא אמר כי הרב משמש במשרתו עשרים וארבע שעות ביממה. מסירותו לקהל ולצבור היתה מן המפורסמות. יחד עם עבודתו הצבורית שהתרחבה עד כדי מינויו כיועץ קיסר אוסטריה, לא ששימש בפועל אבל ללמד על החוקרה לה זכה גם מהגוים. לימים סמכותו ומעמדו הגנו על רבנים רבים, עת פרצה מלחמת העולם הראשונה (תרע"ז-תרע"ח) רצו לגייס רבים, אך הוא הוציא פטור למוסמכי הוראה לרבנות באישור הממשל האוסטרי.

בתורה המשיך לעסוק בכל כוחו, בין השאר הדבר נשאר לדורות בספריו, ביניהם ברכת אהרן על מסכת ברכות בה מתמזגים חריפות כשל סבו ר' יצחק שמלקיש, עם פשטות ובהירות בסוגיות. לימים נקרא לכהן פאר בקהילת אביו שנפטר ברישא. חלק נכבד מעבודת הקודש לעמוד כחומה בצורה כנגד המתחדשים שבחלקם פרצו גדרות סוגי השושנה של תורה ומצוות. כשפרצה השואה הוא נרדף במיוחד מעבר להיותו רב ומנהיג שהנאצים ימ"ש רדפו אותם כי ידעו שפגיעה במנהיגות הרוחנית תגרום לשבר שלא יתוקן, הוא היה מהמתנגדים לרוח גרמניה הנאצית באופן פעיל מאז עלה הצורך לשלטון. ולבסוף שנתפס בתש"א יחד עם אחיו עונה ע"י המרצחים ושניהם נרצחו באותו יום. אשתו ובתו נספו מאוחר יותר. בנו הרב יצחק לוין נותר בחיים המשיך את השושלת. תולדות חייו שתוארו במעט מזער נכתבו ע"י בנו הרב יצחק לוין זצ"ל שערך וכינס לקובץ 'אלה אזכרה' תולדותיהם ומעשיהם של רבנים ואדמו"רים שנספו בשואה (שבעה כרכים יצאו לאור בארה"ב בשנים תשט"ז-תשל"ב).

⁵ האדמו"ר משה יחיאל אלימלך האדמו"ר מלברטוב (תרנ"ה-כ"ז בסיון תש"א) בן רבי נתן דוד מפאראצה משושלת ה"יהודי הקדוש", רב צדיק מפורסם, נכדו של ה"דברי בינה" מביאלא וחתנו של דודו רבי ישראל האדמו"ר מגרודזיסק, מונה לאדמו"ר בלברטוב שבאזור לובלין בשנת תר"צ לאחר פטירת אביו. עד מהרה התפרסם וחסידים רבים החלו נוהרים אליו. הוא קירב במיוחד את בני הנוער, וידע לקרב גם את אלו שנתרחקו מעט מעולם החסידות. חסידו, רבי שמעון מזעליחוב זצ"ל הי"ד משגיח ב'שיבת חכמי לובלין' (כתביו נדפסו בספר נהרי א"ש) היה שולח אליו תלמידים לקבלת הדרכה, ובעקבות כך גבר זרם הבאים אליו. "שטיבלך" של חסידיו נוסדו בוורשה, פאראצוב, ליקווא, לנטשנא, ז'ליחוב, אוסטורוב ועוד. חיבר את הספרים מאמר שמירת הדעת (ורשה, תרפ"ז), אמת ושלום אהבו (ורשה, תרפ"ז), ויאמר משה על התורה (ורשה, תרפ"ז), מאמר המדות (ורשה, תרפ"ז), וידבר משה (ורשה, תרפ"ז-תרפ"ח), מחשבות מאירות (ורשה, תרפ"ח), סידור עבודת הלב (ורשה, תרפ"ח), אמרי טל (ורשה, תרפ"ח), ויאמר משה על נ"ך (ורשה, תר"ץ) ועוד.

עם כניסת הצבא הגרמני לפולין, ברח מלברטוב ללובלין, שם נפטרה רעייתו הרבנית חיה מרים. משם המשיך דעמטשבא, שהיתה תחת הכיבוש הרוסי. במוצאי שבת, ביום כיבושה של העיר בידי הגרמנים, הם נכנסו לבית מדרשו ורצחו ביריות את הרבי ואת ילדיו, יצחק חיים ורייזל. תנצב"ה. (התולדות עפ"י אתר 'תורתך לא שכחתי' איסוף ושימור תורת הנספים בשואה). במהדורת הספר ויאמר משה שממנו נערכו הדברים, הקדמה ארוכה לתולדות האדמו"ר ושיטתו. הספר יצא לאור ע"י מכון גנזי מהרי"ץ ירושלים.

עשיית המצוות בשמחה וחיות – סוד החינוך

אַתִּי־מִשְׁפָּטִי תַעֲשֶׂה וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לִלְכַת בָּהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. וְשִׁמְרַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאֱדֹם וְחֵי בָהֶם אֲנִי ה'. (ויקרא י"ח ד'-ה').

מבאר הרב יהושע בוקסבוים⁶ זצ"ל הי"ד בספרו אור פני משה וז"ל ק:

..כעת [נ"ל] נראה לי ליישב רק כפל הלשון (למה נאמרו שני הפסוקים שבשניהם כתב דבר אחד, שישמרו בני ישראל את החוקים והמשפטים). עפמ"ש [על פי מה שנאמר (דברים ל' ט"ו, ט"ז)] **ראה נתתי לפניכם היום את החיים ואת הטוב וכו' ובחרת בחיים [למען תחיה אתה וזרעך] עיי"ש**. דהיינו עפ"י מה שכתב באריכות באהל יעקב פרשת תולדות, דמי שעושה רק מחמת יראה הוא כמצות אנשים מלומדה, דבר זה אין בפנימיותו, לכן זרעו אחריו אינם הולכים בדרכיו, אכן מי שפנימיותו דבוק באהבת ה' ותורתו ובמצוותיו חפץ מאוד, אז גבור בארץ יהיה זרעו, עיי"ש.

וזה שנאמר ראה נתתי הטוב והרע, דהיינו לעשות ושלא לעשות, ודבר זה אתה יכול לקיים בשתי דרכים, את ה'מות' דהיינו מחמת יראת עונש, ואת ה'חיים' דהיינו לקיים הכל בחיות שמחה ותשוקה מאהבה, **ובחרת בחיים** – לקיים מאהבה, למען תחיה אתה וזרעך.

כן יש לפרש כאן את הפסוקים **את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו**, באופן שיהיה ללכת בהם, דהיינו שיהיה תמיד הולך וגדול מדרגתם מדור לדור. והאיך יהיה זה, לא בעבודת היראה החיצונית לבד, כי אם ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, דהיינו לתת חיות בקיום המצוה והתורה, תפלה ככוונה בשמחה וטוב לכב...עכ"ל הרב יהושע בוקסבוים זצ"ל הי"ד.

עשיית המצוות גורמת לשפע משמים וזה עצמו קיום רצון ה'

עוד מוסיף הרב יהושע בוקסבוים שם בספרו על הפסוק הנ"ל מפרשתנו וז"ל ק:

⁶ הרב יהושע בוקסבוים זצ"ל הי"ד (ח' אדר תרל"ז-כ"ו בסיון תש"ד) נולד בעיר פאפא לאביו רבי יוסף שהיה שליח ציבור וחזן באותה עיירה ולאמו מרת מלכה ע"ה. בצעירותו למד אצל רב העיירה הרב משה יוסף הופמן זצ"ל שהיה צדיק נשגב תלמיד החת"ס סופר זי"ע"א והמהר"א אסאד זצ"ל. לאחר מכן למד אצל הרב **דוד פרידמן** אב"ד צעהלים (הונגריה) לאחר שנתיים של לימודים בישיבה קיבל את התואר 'ראש ישיבה' כינוי-תואר הניתן לתלמיד המצויין בישיבת הונגריה. **עבודת התפילה היתה מוצקת כזהב טהור לליבו עם עמל התורה**. לימים סיפר לבנו במכתב כי בימי בחרותו היו ימים בזמנים אלו [ימי הרחמים והרצון] שהתגולגלתי בדמעות בבקשות ובתחנונות... קיבל גם מהרב **שמואל רזנברג** הגאון מאונסדורף זצ"ל מגדולי הונגריה תלמידו של ה'כתב סופר' (בנו הבכור של ה'חתם סופר'). ואת רבו זה תיאר יוראו אשר שכנת ה' חופף עליו כל היום.

עם דבקו ולימודיו ברוב יגיעה ועמל בגפ"ת החלק הנגלה וההלכתי של התורה, הרי שמצא מסילות בלבבו הגדולגם לגדולי החסידות ומתם היו הרב **יחזקאל משינוואה** (הדברי יחזקאל). והיה הוגה ומעיין בספרי החסידות ומכוון תלמידיו לנהוג כמוהו. את ביתו הקים בתרס"ב עם מרת מרים בתו של ר' מאיר חיים בלוד מהעיר אוהעל, חותנו שהיה ב"ה בעל אמצעים סיפק כלכלתו וכן קנה לו ספרים רבים. במשך שנותיהם זכו להעמיד עשרה צאצאים, שבעה בנים ושלוש בנות. רובם נשאו וחקימו בתים אך רוב צאצאיו עלו על המוקד עם כל ילדיהם. שני בניו שנתרו הם הרב **יונה בוקסבוים** (נפטר בתשמ"א) והרב **שמואל בוקסבוים** (נפטר תשס"ז). שניהם נצלו כיוון שבאותה תקופה שהו בארץ ישראל בישיבתו של מהר"ץ **דושינסקי** זצ"ל בירושלים.

באותה תקופה בה הוא מתגדל בא בקשר עמוק עם הרב **מרדכי וינקלר הילבושי מרדכי** מגדולי הפוסקים בהונגריה שמכניסו ומלמדו דרכי הוראה והנהגה. לאחר עשר שנים שישב סמוך על שולחן חותנו, התהפך עליו הגלגל ולא יכל להמשיך לתמוך בו. כעת מפציעה שמשו של אחד ממאורי התקופה שקובע מקומו בגאלאנטה שבהונגריה, הוא נכנס למלא מקומו של הרב **יוסף צבי דושינסקי** שעובר לחוסט ובתרס"ב עולה לבקר בארץ ישראל פוגש את הרב **זוננפלד** זצ"ל, אך הוא נפטר לאחר כמה ימים. ולבסוף הרב **דושינסקי** נבחר לשמש תחתיו כגאב"ד בעדה החרדית. ומקים את ישיבת **בית יוסף צבי**, שלימים שם ינצלו שני בניו של הרב בוקסבוים כנ"ל. הרב **יהושע בוקסבוים** בה' בכסלו תרפ"ב עולה על כס הרבנות בגאלאנטה, בה הוא משמש כרועה נאמן ואהוב לעדתו. בדרשותיו שהיו נעימות ועריבות, גם שדיבר דברי תוכחה מעולם לא קיטר ולא דיבר סרה, ומרגלא בפומיה על מאמר חז"ל טוב שברופאים לגיהנם, גם ברופאי הנפשות עסקין, שצריכים להזהר מאוד בעת תוכחותם מהלבנת פנים וכיו"ב, ולא ישאו עליהם חטא. אחד מהזמנים המיוחדים לדרשות היה ז' באדר שהיה נהוג בכמה קהילות לקבוע ליום הספד לצדיקים שנפטרו באותה שנה.

את ישיבתו שהקים בעמל לבב ונפש והשקיע בתלמידיו תמצית חייו, די בסיפור אחד הממחיש מסירותו לתלמידים עיי' הכרת הטוב העצומה שחשו אליו. סיפר גאב"ד ירושלים שפעם בקשו תלמידיו הנשואים לקנות לו בית חדש ואספו כסף לשם כך, אך כשהביאו לו סירב לקבל ואמר להם: **הכי תחשבו שאני צריך שתקנו לי בית בעוה"ז, אני צריך שתקנו לי בית בעוה"ב עיי' שתוסיפו בתורה ובמעשים טובים...** הרב **סירב לקבל את הכסף דרש להחזיר לכל אלו שנתנו וכירר שאכן כולם קבלו כספם בחזרה**. (עמ' ל"ח בחלק התולדות). תורתו ותולדותיו נערכו עפי הספר **אור פני יהושע** שיצא במהדורה חדשה מורחבת ומאירת עינים, ברוקלין תשפ"ב.

...רצון הבורא יתברך שמו שלא יחסר לאדם גם מעניני העוה"ז כל הצטרפותו, אדרבה יגיל וישמח מעת דגנם ותירושם רבו⁷ כי מקור הטוב דרכו להיטיב, וכאומרם רז"ל (פסחים ק"ב ע"א) יותר ממה שהעגל רוצה לינק [פרה רוצה להניק]...שכר מצוה מצוה (היינו שאם עושה מצוה וגורם שהקב"ה יכול ליתן לו שכר, גם על זה יש לו מצוה שגורם נחת רוח להבורא יתברך שרוצה להטיב שיוכל להטיב) כי בזה גופא שאדם יש לו ע"י מעשיו הטובים גם צרכי עוה"ז כל מה שיצטרך, בזה מקיים מצוה, וכמ"ש כשעושים רצונו של מקום מוסיפין כח בפמליה של מעלה.

וזה שנאמר את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו לשם ה' לנחת רוח ולרצון לפניו, ללכת בהם, שבהם יהיה עיקר הפצכם ותשוקתכם, ללכת בהם תמיד, לעלות מעלה מעלה. אכן תדעו נאמנה, שאתם משמרים חקותי ומשפטי גם במה שיעשה אותם האדם וחי בהם, דהיינו ע"י שאתם עושים רצוני ואתם גורמים ע"י זה חיות ושמע טוב לכם, גם בזה אתם מקיימים מצוות.

(היינו הפסוק הראשון מצוה שבני ישראל יקיימו המצוות, וא"כ ע"י זה יקבלו שכר וחיות בעוה"ז, ועל זה אמר הפסוק השני שגם בזה תקיימו המצוות במה שאתם גורמים שאוכל להחיות אתכם, כי זהו נחת רוח לפניו יתברך שיוכל להטיב.) עכ"ל הרב יהושע בוקסבוים זצ"ל הי"ד.

יראת שמים – שלא ימנעו ה'שמים' מלהיטיב

בשולי דבריו הקדושים אביא דבריו של מרן החת"ם סופר זיע"א מספרו הגדול דרשות חת"ם סופר מהדורה ישנה ח"ב דף רע"ט ע"א ד"ה וספרתם לכם (הראשון) מהדורה חדשה תשע"ה (ח"ד עמ' תמ"ז). וזלה"ק:

...הנה צריך ג"כ יראה קדומה, ולא יראת העונש אלא יראת שמים הוא שיחיה לו אותה היראה שמתירא רוכב שמים יתברך שמו, שכל הפצו להיטיב וכביכול דואג שלא יצטרך להעציב לישראל, הכי נמוי ידאוג הצדיק שלא יקציף מלכו יתברך שמו, לא לזולת זה. עכ"ל החת"ם סופר זיע"א.

⁷ עפ"י תהלים (ד' ח') נתתה שמתה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו.

פרשת קדושים⁸

פתיחה

מרטיטה בי המחשבה כי גליונות וכל עלה ותג בתורה קדוש הוא, אך כשאנו עוסקים בגליונות אלו בתורתם של קדושים קדושי עליון שמסרו נפשם למען קדושת שם ה' יתברך, והפרשה שאנו עוסקים בה היא פרשת קדושים, הרי שקדושה כפולה שזורה בהם, ורטט חום עובר בנימי הרגשותי – זהו גליון של תורת קדושים העוסקת בפרשת קדושים, ויה"ר שכל חיינו יהיו קידוש שם שמים מתוך בריאות שמחה ואריכות ימים טובים. וב"ה שאנו זוכים לעסוק בתורה הקדושה ובתורת הקדושים – בארץ ישראל ארץ הקודש, ומתפללים אנו להופעת וגילוי ההארה האלקית ממקור הקודש והתפשטות מקור הקדושה בעולם – בית המקדש שיבב"א.

פסח נזיקין וקדושים – החוט המשוזל ביניהם

דְּבַר אֱלִיפַלְעָדָת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאַמְרָתָּה אֱלֹהֵם קְדָשִׁים תְּהִיוּ בִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ויקרא י"ט ב')

בויקרא רבה (כ"ד ה') אומר המדרש וזלה"ק: רבי יודן בשם רשב"י אמר. שלש פרשיות הכתיב לנו משה רבינו בתורה וכל אחת ואחת מהן יש בה מששים ששים מצוות ואלו הן פרשת פסחים ופרשת נזיקין ופרשת קדושים...⁹

הרב חיים יהודה מאיר מויזניץ בספר זכר חיי"ם שנערך מכתביו לאחר הסתלקותו כותב בביאור תוכנו של המדרש וזלה"ק:

ולכאורה יש להבין נוחא מאוד שבשני הפרשיות פסחים ונזיקין נאמרו כה הרבה מצוות ואזהרות, כי המה באופן קיומם בפעולה ממשית ב'קום ועשה' אולם בפרשת קדושים מהו המצוות הלא הוא ענין רוחני לגמרי¹⁰ ומה הם הששים מצוות שיש בה?

ועיין ברש"י בשם המדרש (רבה שם) פרשה זו בהקהל נאמרה שרוב גופי תורה נאמרו בה, גם כאן יש לדקדק מהו הלשון גופי תורה.

ואולי יש לרמוז שגם לפרשת קדושים אם שהוא כולו רוחני יש לה בחינת גוף, וכדי שיהא גופי תורה תלויים ורוצים לקיים את הקדושה בהודככותה ובהשגת השלימות שבה, יש למפל בו ולעסוק לטובתו ולמענו הרבה ממש כמו שמתעסק בצרכי הגוף הגופני. (כמו שפירש רבינו הקדוש זקני הצ"צ [צמח צדיק (רבי מנחם מנדל הגר מייסד שושלת ויז'ניץ)] מבשרי אחזה אלוך – ממה שהנני מבלה לטובת בשרי הגופני, אחזה ואלמד כמה עלי לבלות כדי להשיג אלוך, מלכותו יתברך שמו).

ואולי זה הסימן באלו שתי המצוות פסחים ונזיקין ממונות, כמה משתדל האדם הישראלי בשביל החג הקדוש פסח, וכמה עבודות ויגיעות עובד האדם יום יום בשביל פרנסתו ופרנסת בני ביתו. צריכים לקחת שתי המצוות

⁸ עריכת הגליון הלמוד בו לקיים מצות בוראי. ולעילוי נשמות הורי היקרים אודים מוצלים מאש, אבי מורי ר' מנחם אהרן ב"ר טוביה, אמי חוה בת ר' יהודה ז"ל. חותני הרב מנחם ב"ר יצחק (חבה), אשתו זהבה בת רבקה, בנם יצחק משה. הרב חיים קלמן ב"ר נתן נטע שלנגר זצ"ל. אהובה לאה בת הרב שמעון יבלחטו"א קלרמן, הרב יחזקאל ב"ר אפרים שמואל (ריבל) ז"ל אשתו פייגא סוסקה בת ר' יעקב זאב ז"ל אודים מוצלים מאש נפטרו ללא זשי"ק.

⁹ במדרש רבה המבואר מפרש דברי חז"ל אלו: על דרך שנדרש למעלה שלכן נאמרה פרשה זו בהקהל כי תלויים בה רוב גופי תורה ועשרת הדברות, ובכל אחת מהן ששים מצוות. בפירוש הקדום למדרש יפה תואר העיר שלא ראה כי חשבון מנין המצוות עולה לששים בפרשיות אלו, אך אינו מנסה ליישב הדברים. אך אנו לענין הדרוש לקמן לא נעסוק בכך אלא בעצם דברי חז"ל. אוסיף שבהמשך דברי המדרש רבי לוי בשם רבי שילא דכפר תמרתא אומר שבפרשיות אלו ישנן שבעים מצוות בכל אחת מהן.

¹⁰ אולי כוננו כי הצווי קדושים תהיו הינו ציווי מופשט של להיות קדושים. וביותר עפ"י דברי ה'ספרא' שמובאים ברמב"ן קדושים תהיו פרושים תהיו, דהיינו אין אלו בקום עשה אלא בשב ואל תעשה.

הללו לדוגמא בקיום התורה הקדושה וממילא נגיע לפרשת קדושים וזגפי תורה המכילה גם כן מצוות כמו אלו השנים. עכ"ל הרב חיים יהודה מאיר זצ"ל מוויזניץ¹¹.

קימה בפני שיבה מביאה ליראת שמים והידור בכבוד הספרים

מִפְנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרָת פָּנֵי זָקֵן וִירָאָת מַאֲלֵהָיָה אֲנִי ה' (ויקרא י"ט ל"ב)

מבאר הרב ישכר שלמה טייכטאל זצ"ל הי"ד בספר שנערך מכתביו משנה שכיר עה"ת¹² בפרשתנו וזלה"ק:

כתב (הגאון הרב אהרן גוטמאן מקהילת קודש ווארנוב) לפרש הקרא מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך. דהכוונה דהקימה וההידור מסוגל להביא את האדם ליראת שמים, וזה הכוונה מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך, רוצה לומר שתבוא לידי יראת שמים, עכ"ל בקצרה.

תמהני עליו על בקיאותו הנפלאה שכל רז לא אנים ליה, איך לא זכר שדבריו בביאור הקרא הנ"ל, הוא דברי מדרש רבה בהעלותך (ט"ז י"ז) דהם ז"ל פירשו קרא זה כן וזה לשונם:

אמר רבי אבא הכהן בר פפא, כשהייתי רואה סיעה של בני אדם הייתי הולך בדרך אחרת שלא להטריח עליהן שלא יהיו רואין ועומדים מלפני, וכשאמרתי דברים לפני רבי יוסי בר זבידא אמר לי צריך אתה לעבור לפניהם ויהיו רואין אותך ועומדים לפניך ואתה מביאם לידי יראת שמים, שנאמר מפני שיבה תקום ויראת מאלקיך, עכ"ל המדרש. הרי שכבר קדמו בזה רבותינו בעלי המדרש והוא תורת אמת.

וזהו מקורב כתבתי קונטרס הנהגות ממו"ח ז"ל¹³ מבוססערמין¹⁴ שנדפס כעת ספר על התורה ממנו (הרי בשמים) והוא היה תלמיד מובהק להגאון מהר"ם שיק [מגדולי תלמידי החת"ם סופר בעהמ"ח שו"ת מהר"ם שיק] והיה צדיק תמים, ואחת ממדותיו התרומיות היתה שבכל שעה שהלך לבית הכנסת או לבית המדרש שהיה שם קיבוץ עם רב, היה תמיד נוטל ספר בידו, וכך היה הולך לשם. ושמעתי ממנו הטעם שהיה עושה כן ליטול בכל עת שהולך בין רבים ספר בידו, כדי שאם יעמדו הצבור בשעה שעובר ביניהם יעמדו לפני הספר ולא לפניו. (ועיין בספר שיח יצחק לידידי הגאון ראב"ד וורבוי הנספח לספרי טוב יגאל¹⁵ סוף סימן ב') שהביא מרשב"א בתשובה (שו"ת הרשב"א ח"א סימן קמ"ד) מובא בבית יוסף יורה דעה סימן רפ"ב דכתב דצריך לעמוד בפני החומשים שלנו אעפ"י שאינו גולל, דקדושים הן וניתנין להם לכתוב, עיי"ש. [עכ"ל השיח יצחק, ומוסיף כעת הרב טייכטאל] ונראה לי דחומשים לא דוקא, רק הוא הדין כל ספר של חז"ל שקדושים הן ונתנים לכתוב, צריך לעמוד בפניהם)

והטעמתי טעם לשבח מנהג מו"ח ז"ל עם מדרש רבה הנ"ל, דלעולם היה ראוי שלא להטריח על הצבור בזה כמו שעשה רבי אבא כהן בהתחלה שהיה הולך בדרך אחרת שלא להטריח את הצבור, רק רבי יוסי בכל זאת אמר לו שלא לעשות כן כדי שיביא את הצבור לידי יראת שמים בעמידתם לפניו. רק 'ערבך ערבא

¹¹ הרב חיים יהודה מאיר הגר זצ"ל הקים ביתו עם אחות של הרב אברהם חיים ריינמאן זצ"ל הי"ד מרת רייצא (כמתואר בתולדות המחבר הרב ריינמאן בספרו על מסכת אבות ויצא פרח עמי כ"ו, מהדורת תשע"ט. בעמ' כ"ז צילום ההזמנה לחתונתם). הרב הגר היה נכדו של האהבת ישראל מוויזניץ זצוק"ל, בנו של השאריט מנחם אביד ווישווא. שרד את השואה ממחנות ההשמדה ולאחריה פגש את אשתו, נסעו לארה"ב ובתשי"ח עלו לארץ ישראל. למרות הפצרות החסידים שיטול כתר אדמורות סירב כל חייו. היה אחיין של אדמורי וויזניץ האמרי חיים ואחיו המקור ברוך.

¹² בי"א באייר תשכ"ט נסתלק לבית עולמו באותו יום של זקינו ר' נפתלי מרופשיץ זצוק"ל. הם לא זכו להקים דורות המשך, רק דברי תורתו שהוצאו לאור לאחר פטירתו הם זכרונם, במאמר שהובא לעיל הינו מספר חידושי לתורה (נדפס פעם יחידית בתשמ"א). חיבור נוסף שלו שהיה בכת"י ליקוט מספרים קדמונים ואחרונים ונקרא זכר חיים ילקוט תשובה מאהבה, נערך ונדפס בשנת תשמ"ד.

¹³ יצא לאור לראשונה מכת"י בתשס"ט, מהדורה שניה (על פיה נערכו הדברים) תשע"ה קרן רא"ם ירושלים.
¹⁴ הרב יעקב יוסף גינז היה חותנו הראשון, בתו פראדל שהייתה אשתו הראשונה של הרב טייכטאל נפטרה י"ח בתשרי חוהמ"ס תרע"ח, ממנה נולדו לו ארבעה ילדים. ונשא בשנית לבתו של הרב דוד פרידמן מסלובקיה, שמה היה נחמה, ממנה נולדו לו עוד חמשה ילדים, והיא נצלה ועלתה לארץ ישראל, וכן כמה מילדיו שרדו. נפטרה ד' בסיון תשי"מ. (עפ"י הספר באש האמונה הרבנית גיטל הלבשרטאם ז"ל, בתו של הרב טייכטאל. נפטרה כ"ח אדר ב' תשע"ט)

¹⁵ בוסרמין, עיירה בהונגריה.
¹⁶ הספר טוב יגאל נדפס פעם יחידה בתרפ"ו (נמצא במאגרי ספרים). בחלקו השני תשובות מידיו הרב יצחק וייס אביד וורבוי, מגדולי הונגריה, כתב ספרים רבים שאבדו בשואה עם מחברם.. שני חלקי שו"ת שיח יצחק יצאו ע"י מכון ירושלים, משם תראה תולדותיו.

צריך' (עפ"י סוכה כ"ו ע"א) מי יאמר זכיתי לבי' שיש בעצמו יראת שמים שיכול להשפיע להצבור בעמידתם לפניו יראת שמים, כי אם הוא אינו במדריגה זו יובן ממילא דלא יפעל אצלם סגולה זו, וא"כ מה לעשות שלא להטריח, דלמא ימנע הטוב מהם, ילך ויטריחם, דלמא לא יושג המטרה אצלו? על כן עצה העצה לזה ליקח ספר בידו ויעמוד לפני הספר, דבספר ודאי יש קדושה, ובוזה יושג שפיר התכלית הנרצח להשפיע להעמידם בפניהם יראת שמים, ומנהגו טוב לכל ישר הולך, והבן.

וכעת נדפס מחדש ספר קדוש ונורא לרבו של קב הישר (יסוד יוסף) ובפרק מ"ז, ראיתי שכתב וז"ל: וכן מצינו במהר"י ז"ל כשהיה מסבב והולך לפני בע"ב שקורין מתנת יד ועושיין להם 'מי שברך' היה נוטל חומש בתוך חיקו, כדי שיעמוד בע"ב יהיה הקימה לפני החומש, וכן נכון לעשות לכל רב. עכ"ל הרב טייכטאל זצ"ל הי"ד.

בינוי 'עם הארץ' למעליותא הוא, הכיצד?

וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזֵּרְעוֹ לַמֶּלֶךְ מִזֶּה יוֹמֶת עִם הָאָרֶץ וְיִרְמָהוּ בְּאָכָן (ויקרא כ' ב')

מבאר הרב שמעון סופר¹⁶ זצ"ל הי"ד אב"ד קראקא בספר שיר מעון וזלח"ק:

פירש רש"י עם הארץ – שבשבילו נברא הארץ. וקשה למה בפרשה זו כינה הקב"ה את ישראל בשם עם הארץ? ויש לומר הנה מוכן הפשוט בתיבת 'עם הארץ' על אומה שכל מעשיה תחבולותיה ומחשבותיה על עניני גשמיות, לעבוד את הארץ ולסחור משא ומתן, הכל כדי להרויח ממון על עניני הגשמיות, וכל מחשבותיה[ן] רק על זה.

והנה במדרש (ויקרא רבה ל"ו ד') איתא בראשית ברא אלקים, בשביל ישראל שנקראו 'ראשית' נברא העולם. וקשה הלא המלאכים שהמה קדושי עליונים שמושבים ומפארים ומעריצים ומקדישים את שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש הוא והאופנים וחיות הקודש, הלא בשבילם ראוי יותר לברוא העולם?

אבל באמת היא הנותנת, אדם גשמי שכל חשקו ותאוותיו על הגשמיות ובכל זאת כובש את יצרו לקיים מצוות התורה, הגם אם מגיע לו הפסד ממון גדול, שכל תאוותיו רק על ממון, וכדי לעשות רצון הקב"ה כובש תאוותו, עבודה זהו חשבה אלפי פעמים יותר מעבודת המלאכים, וזה יען שהמה 'עמי הארץ' מגושמים בעניני הארציות, ואעפ"כ כובשין את יצרם לעשות רצון הקב"ה, לכן המה עמי הארץ בשבילם נברא הארץ, ושניהם כאחד טובים. הנה מי שחטא בחטא עבודה זרה כזו, אמר הקב"ה שעם הארץ שכובשין את יצרם הגדול בעבור הקב"ה, ירגמו אותו על שלא יכול לכבוש יצרו בדבר שאין בטבע שום תאוה, והמה כובשין תאוותיהם הטבעיות בשביל הקב"ה. עכ"ל הרב שמעון סופר זצ"ל הי"ד.

¹⁶ הרב שמעון סופר נכדו של החתם סופר, בנו של רבי אברהם שמואל בנימין הכתב סופר שמילא מקום אביו. שימש ברבנות בערלוי במשך ששים וארבע שנים. ערך מכתבי סבו את הספר הידוע על התורה 'תורת משה', שעבר כמה מהדורות. בענותו הגדולה כאשר הדפיס את ספרו שלו 'ש"ת התעוררות תשובה' בראש כל עמוד בספר כתב: 'אין לסמוך על הוראה זו כלל, עיין בהקדמה'. כמו"כ את חידושי התורה שלו על החומש שיבץ בתוך ספרו של סבו תורת משה, אך כל מאמר חתם בסיומו 'ש"מ' שיר מעון. במהדורה של 'תורת משה' (ירושלים תש"נ) לראשונה הדפיסו את חידושי בקונטרס בפני עצמו, לאחר הדפסת התורת משה. משמעותו של השם 'שיר מעון' מוסברת בפתיחת חלק זה במהדורה הנוכחית כי שיר מעון רמוז שמו שמעון ועוד צירוף התיבות שיר מעון יסודו עפ"י הגמרא (חגיגה י"ב ע"ב) דקאמר ר"ל דאיכא שבעה רקיעים ושם אחד מהם מעון ומפרש מעון שבו כתות של מלאכי השרת אומרים שירה בלילה ומחשות ביום מפני כבודן של ישראל.

כמו כן נודע במעלת תפלתו המיוחדת שנבעה מעמקי הלב. אחיינו ה'דעת סופר' רבי עקיבא סופר היה אומר: די היה לשמוע מדויד הרב מערלוי ברכת 'שהכל נהיה בדברו' כדי להתעורר בתשובה. נכדו הרב יוחנן מערלוי (שנסתלק לעולמו בירושלים בשנת תשע"ו) אמר: ...כל תיבה ותיבה מהתפלה מתחלתה ועד סופה היה מבטא בנעימה קדושה ובנגון מיוחד, וכל מי שהיה נוכח שם, היה מרגיש שק"י [קדושת זקני] עומד לפני בוראו באימה וביראה...איה המלים לתאר את קריאת 'שמע ישראל' שאז היה מגיע להתפשטות הגשמיות ממש...[נערך עפ"י הספר פליטת בית סופריהם, תש"פ].

רמזי נטיעת העץ לתקון חטא האדמה שהתגלה בעץ

וְכִי־תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל־עֵץ מֵאֵל (ויקרא י"ט כ"ג)

אומר רבי יצחק אייזיק ווייס¹⁷ זצ"ל הי"ד אדמו"ר מספינקא בספרו חקל יצחק וזל"ה:

ויש לפרש בהקדם מאמר הר"ק רבי צבי הכהן מרומאניב זצוק"ל שפירש מה דכתיב במרגלים פרשת שלח (במדבר י"ג כ"ג) ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאווהו במוט בשנים, ואמר דהנה המרגלים היו הגדולים שבישראל, ויען כי הקב"ה צוה הארץ שתוציא עץ פרי – שיהיה טעם עצו ופריו שוה, והארץ חטאה ושינתה ועשתה עץ עושה פרי [רש"י בראשית א' י"א], על כן נתקללה, ועל כן באו המרגלים לתקן חטא הארץ ולפעול בקדושתם שיהיה טעם עץ ופריו שוה, וזהו ויכרתו משם, שפעלו בעבודתם זמורה ואשכול ענבים אחד – שיהיה טעם הזמורה דהיינו העץ, כטעם אשכול ענבים, שיהיו אחד לאחד. אכן אם אדם פועל דבר גדול צריך לשמור את עצמו מהתנשאות הרוח רק להשפיל את עצמו, והם לא שמרו מזה, ועל ידי זה נתמוטטו רגליהם וחזר החטא למקומו, וזהו וישאווהו – שהיה להם התנשאות, במוט – נתמוטטו רגליהם, בשנים – חזר העץ והפרי להיות שנים כמקודם, עכדה"ק ודפח"ה [עד כאן דבריו הקדושים, ודברי פי-חכם הן (עפ"י קהלת י' י"ב)].

ועל פי זה יתפרש הפסוק וכי תבואו אל הארץ דהיינו אל ההכנעה שתהיו כבחינת 'הארץ' כמו שאנו מתפללים 'נפשי כעפר לכל תהיה', ונטעתם תוכלו לפעול כל עץ מאכל שיהיה גם העץ – מאכל, דהיינו טעם עצו ופריו שווים. עכ"ל הרב יצחק אייזיק ווייס זצ"ל הי"ד.

תפלה ואהבת הריע

הרב שלמה זלמן ערנהרייך¹⁸ זצ"ל הי"ד בספרו טיול בפרדס (ח"א אות ב' מאמר ז') כתב וזל"ה:

בִּזְרָא נֹב נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלֹמֶן שְׁלֹמֶן לְרַחֵם וְלִקְרֹב אָמַר ה' וְיִרְפָּאתִי (ישעיהו נ"ז י"ט) ...דהאדם יש לו ללמוד שיהיה לו שלום עם אחרים, מפיו, שיש לו חמישה חלקי הדבור: שפתים שיניים לשון חיך גרון (עפ"י ספר

¹⁷ הרב יצחק אייזיק ווייס (תרל"ה-י"ג בסיון תש"ד) נולד בעיירה ספינקא (עיירה באוסטרוהונגריה), לר' יוסף מאיר ווייס, האדמו"ר הראשון של חסידות ספינקא מחבר האמרי יוסף. אביו קרא לו על שם רבו המובהק ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב. התפרסם מגיל צעיר בכשרונותיו ובהתמדתו בתורה בנגלה ובנסתר ובתפילותיו הנלהבות. מגיל צעיר החליף שאלות ותשובות עם גדולי הדור ובחם המהרש"ם, ר' יצחק אלחנן ספקטור מקובנא ור' אברהם פאלאג'י, מרא דאתרא של איזמיר. הוא נישא להרבנית מרים בתו של ר' יששכר בערש אייכנשטיין אב"ד ווערעצקי, מחסידות זידיטשוב. לאחר כמה מקומות קבע מקומו בספינקא. בתחילת מלחמת העולם השנייה כשהגיעו פליטים להונגריה הורה לבנות בונקר גדול ולתת מקום מחבוא לכל מי שירצה. עם חיסולה של יהדות הונגריה באביב-קיץ תש"ד הובל עם משפחתו לאושוויץ, למרות שיכל לקבל אישורי הגירה ולהמלט לא רצה לנטוש את עדתו. כאמור נספה על קידוש ה' ב"ג בסיון תש"ד, ובעקידה נוראה זו עם רוב משפחתו ילדיו ונכדיו. אמנם זכה ושרידי שרידים ממשפחתו המשיכו להבעיר את אש ספינקא בישראל ובארה"ב.

¹⁸ הרב שלמה זלמן ערנהרייך זצ"ל הי"ד (תרכ"ג – י"א בסיון תש"ד) רב של קהילת שאמלויה בהונגריה. בצעירותו למד אצל סבו בעל שו"ת קול אריה (הרב אברהם יהודה שוורץ זצ"ל) מגדולי הונגריה שלמד עדיין אצל החת"ם סופר זיע"א, דבק בהנהגותיו שאמר עליו: רבן של כל הגולה אשר בצלו אנו חיים... ואין אנו מתנועעים מבלעדי שמו וזכרו (של החת"ם סופר). עם דבקו בחת"ם סופר הלך גם בדרכי אש קודש של הבעש"ט זיע"א, ונכדו רבי שלמה זלמן הלך בדרכו זו.

כתב ספרים ביניהם שו"ת לחם שלמה, אבן שלמה עה"ת ועוד. לעיניו שרפו הגרמנים ימ"ש חבור גדול ומקיף בכתי"ש על מסכת אבות שעמל עליו במשך כ"ה שנים, וכן שני חלקים מכת"י של חבורו טיול בפרדס, לקוט נפלא בסדר א"ב של דברי דרוש. חלק שלישי של הספר טיול בפרדס הינו ביאורים נפלאים והרחבות סביב 'אגרת הטיול' (לרב חיים אחי המהר"ל) נערך סופית ע"י המחבר עצמו בעצומה של השואה בשנת תש"ב, אולם בדרך פלאית ניצל מכליון כפי שאירע לשלשה חלקים אחרים, ונדפס לראשונה בירושלים ע"י בנו הרב יהושע ערנהרייך (תשי"ז). בתשע"ז נדפס מחדש בברוקלין ע"י ינוי יחד עם שני כרכים של טיול בפרדס שנותרו מהשריפה הגדולה ונדפסו לראשונה בתרצ"ט. כך השתכרנו בכפילא עצם הדפסת אגרת הטיול, וכן ההרחבות הנפלאות של המחבר אשר עלה בסערה השמימיה בימי השואה בסיוון תש"ד, עם בני קהלתו.

כמו"כ הספר אבני המקום הינו ספר דרשות מופלא שנדפס לראשונה מכת"י בשנת תשל"ט, ובמהדורה שניה ממנה נערכו הדברים לעיל בשנת תשפ"ג. בספר שנים עשר דרושים הנושאים בכותרתם את המילה אבן, ובתוספת של מילה המתארת תוכן הדרוש. כגון אבן הראשה עניני בריאת העולם עד האבות, אבן העזר עניני גאולת ישראל, אבן שוהם עניני שבת ומועדים ועוד. הדרושים בוללים ממאמרי חז"ל ומספרי גדולי הדורות בצורה ייחודית מחודשת אך מושתתת על אדני הקודש, כמיטב המסורת של רבני הונגריה שהילכו בדרכו של החת"ם סופר זיע"א בשמירתם הקפדנית על מנהגי הדורות המקודשים מימים ימימה. אוסף אגרות וכן לקט מכתביו לחנוכה ולשבועות בשם לחם שלמה יצאו לאור בארה"ב במהלך השנים, ניתן לראותם במאגר 'אוצר החכמה'.

יצירה ב' ג') וכל אחד יש לו חלק בהדבור של הפה, ואם אחד חסר דהיינו השיניים, או יש לו חולי בגרון או בשפתים או בלשון, אז כל הדבור נשחת ורק ע"י אחדות שיעשה כל אחד פעולתו להצטרף עם שאר חלקי הדבור, אז יכול להתקיים הדבור, כמו"כ כל ישראל כגוף אחד וכפה אחד, וכל אחד יש לו חלק בגוף הכללי, על כן אין לאיש אחד להתנאה על חברו וכולן שוין, ואז הוא השלום הגמור...ואם כך תעשו שיהא שלום, שילמדו מהשפתים מן הדבור, אז אמר ה' ורפאתיו, הכוונה הוא כך, דכתיב (ישעיהו ס כ"ד) והיה טרם יקראו ואני אענה. ויש להבין דלשון 'אענה' הוא למי שקורא בשפתים או דופק על כל פנים על הפתח, אבל בלא קריאה לא יפול על זה לשון אענה?

ונראה לענ"ד דהענין הוא, דכשהאדם רוצה להתפלל לה' יתברך, מזכיר קודם שם ה' ואומר 'רבנו של עולם' או בלשון אחר, וכן בתפלת שמונה עשרה, אומר קודם ברוך אתה ה' וכו' ואח"כ מתפלל, על כן מיד כשאומר בפיו שם ה', אף שעדיין לא אמר תפלתו רק דפק, עונה לו ה' יתברך, וזה והיה טרם יקראו – צעקת התפלה, ואני אענה – ונופל לשון 'מענה' כי כבר על כל פנים דפק בשם ה', והבין.

והנה אמרו חז"ל (ברכות ו' ע"א) אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת, דעשרה שמתפללין שכינה עמהם. ושם (ח' ע"א) אימת עת רצון, בשעה שהצבור מתפללין, דאין מואם בתפלת צבור. מכאן דתפלת צבור היינו באחדות הוא חשוב לפני הקב"ה, ועל כן כתב האר"י ז"ל (שער הכוונות דרוש ברכת השחר) דקודם התפלה צריך לקבל עליו מצות עשה ואהבת לרעך כמוך, דהיינו לכלול עצמו עם כל ישראל, לפי שכל ישראל כגוף אחד.

ויתבאר בזה דברי הירושלמי סוף פרק ה' מברכות, אמר רבי יהושע בן לוי, אם עשו שפתותיו של אדם תנובה יהא מבושר שנשמע תפלתו, מה טעם בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו. ולפי מה שכתבתי יש לומר, דאדם הלומד משפתיו להיות בשלום ובאחדות עם רחוק וקרוב, אז תפלתו נשמעת, דזהו עיקר תפלת צבור שכולל את עצמו עם כלל ישראל באחדות ובאהבה, ואז עושין שפתיו תנובה, שלומד מהם ועושה כמו שמורין לו שפתיו, ועל זה מביא הירושלמי בורא ניב שפתים, וכמו שביארתי, וזהו שכתוב אמר ה' פירוש, מיד כשאומר את השם דהיינו רבונו של עולם, טרם שיקרא תפלתו כבר ורפאתיו, והבין...עכ"ל הרב שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל הי"ד.

נלקט ונערך בחסד ה' יתברך ובטובו ע"י יהודה יעקב ברקאי תל ציון כוכב יעקב יע"א 052-6514000 Ybarkai6@gmail.com